

Uunga siunnersuut: Nuummi aamma Ilulissani nunanit tamalaanit mittarfiit kiisalu Qaqortumi nunap immikkoortuani mittarfiup sananeqarnissaannut, ingerlanneqarnissaannut aningaasalersorneqarnissaannullu killiliussatut piumasaqaatit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. xx, xx. xxx 2018-imeersoq
(Ineqarnermut Attaveqaqatigiinnermullu Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat

(Ineqarnermut Attaveqaqatigiinnermullu Naalakkersuisoq)

Aappassaanneerpeqarnera

Inatsisartut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliaa siunissami nunatsinni timmisartuussisarnissaq pillugu inatsisissatut siunnersuummut sukumiisumik isumaliutissiissuteqarpoq. Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap suliaqarnera, siunnersuummi saqqummiunneqartumi ilaatinneqartunik tamaginnik sukumiisumik qulaajaavuisoq, Naalakkersuisut pingaartippaat.

Ukiuni qulikkaani attaveqaqatigiinnerup nutarterneqarnissaa pillugu oqallissimavugut, ukiut ingerlanerani nalunaarusiarpassuit misissueqqissaarnerpassuillu suliarineqartarsimallutik. Najoqqutassanut taakkununga tamavinnut ataatsimoorunneqartoq tassaavoq, maannakkut timmisartumik angallasseriaatsitta aaqqissugaanera, inuiaqatigiinni ineriartortitsinissamut aporfiusoq.

Taamaattumik Naalakkersuisut isumaqarput, alloriaqqinnissarput aammalu nutaamik ullutsinnullu naleqquttumik timmisartumik angallannerup ilusilernissaanut, piffissanngortoq. Mittarfiit ilusiligaanerat innuttaasunut inuussutissarsiortunullu pitsaasumik ineriartortitsinissamik tunngavissiisussa.

Aalajangiineq annertoq nunatsinnullu annertuumik pingaarutilik pisussaasoq Naalakkersuisut ilisimaaraat. Taamaattumik aamma sammisaq pillugu annertuumik oqallittoqarnera tupaallannartuunngilaq.

Apeqqutit itisiliiviusussat, Inatsisartunut ilaasortanit § 37 naapertorlugu apeqqutitut imaluunniit inatsisissatut siunnersuutip matuma Ataatsimiititaliamit suliarineqarneranut atatillugu apeqqutitut ilusillit 200-nit amerlanerusut Naalakkersuisut tigusimavaat akissuteqarfigisimallugillu. Apeqqutit pitsaasut attuumassuteqartullu Naalakkersuisut sapinngisamik tamakkiisumik akissuteqarfiginiarsarisarsimavaat. Apeqqutit ilaannut akissuteqarnermi, siunnersuummut ilaasimasinnaasut tamarmik qulaajaavigineqarnissaat qulakkeerniarlugu, avataaneersunik immikkut ilisimasalinnik ikiorteqartarsimavugut.

Tamannarpiaq pissutigalugu Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut misissueqqissaarnernik amerlanerusunik pisariaqartitsisoqartoq oqariartuutigimmassuk, Naalakkersuisut uggoraat. Isummersorneq soorunami Naalakkersuisut tusaatissatut tiguaat. Naalakkersuisut isumaqarput maannakkut tunngaviusut aalajangiinissamut pitsaalluinnartut. Allatut oqaatigalugu: Aalajangiineq maannakkut Inatsisartunit pisussanngorpoq.

Naalakkersuisut isumaqarput siunnersuutip kingunerisaanik nutarterineq pisariaqartoq pisussaasoq aammalu timmisartuuseriaatsitsinni sunniuteqarluarnerulersitsisoqassasoq, tassami ilaasut sapinngisamik amerlanerpaat ornigassaminnut toqqaannartumik apuuttartussanngussammata. Maannakkut Kangerlussuaq Kalaallit Nunaanniit aammalu Kalaallit Nunaannut isaavittut atorlugu angallasseriaatsimi ilaasorpassuit piffissarujussuarmik aningaasanillu atuisarput, tassami taakkua tamatuma kingorna ornigassaminnut apuunnissaminnut nunatta iluani angallannermik atuisussaasarmata. Aaqqissuussaaneq tamanna ullutsinnut naleqqukkunnaarsimavoq.

Siunnersuutip atuutilernerani ilaasut amerlanerpaartaasa minnerpaamik sivikinnerusumik angalasalernissaq naatsorsuutigisinnaassavaat – aammalu ullumikkornit akigititat appasinnerussasut. Kingulliullugu taaneqartumut pissutaavoq, timmisartoq angineruppat aningaasaqarneq pitsaannerusussaamat, tamannalu qularnanngitsumik billetsit akiini malunnartussaalluni.

Tamanna innuttaasunut inuussutissarsiortortatsinnullu annertuumik nuannaarutissaassaaq. Takornariartitsinermik suliaqartortatta nunanit allaneersut tikeraat amerleriarujussuarnarat misigissagaat qularnanngilaq. Takornariat ornigassaminnut ilaatigut akikinnerusumik timmisartuunneqarsinnaassapput, ilaatigullu akunneqqaartariaarutissallutik. Kingulliullugu taaneqartoq annikinnerusutut takorloorneqassanngilaq, tassami takornariat sapinngisamik sukkanerpaamik angalasarnissaq aammalu akunninnerit sapinngisamik ikinnerpaanissaat, ujartortarpaat.

Qaqortumi mittarfiliordermi nunap immikkoortuani qulimiguulimmik akisuumik angalasarnerit affaasa pisariaarutsinneqarnissaat, qulakkeerneqassaaq. Tamatuma aamma kingunerisaanik kujataani nunap immikkoortuani tamarmi annertuumik sunniuteqarluarnerulersitsisoqassaaq.

Naalakkersuisuniinnaanngitsoq siunnersuut manna tunngavigalugu tamatta aningaasaqarnitsinni siuariarnissaq naatsorsuutigineqarpoq. Inuussutissarsiortunit oqariartuutigineqartut aamma taamaapput. Suliffeqarfiit najukkaneersut aammalu nunanit allaneersut, siunnersuut piviusunngortinneqassappat, inuiaqatigiinni aningaasaliinissaq kissaatigalugu oqariartuutigisareerpaat. Tamanna neriulluarnarpoq aammalu siunnersuutip inuiaqatigiinni siuariartortitsinerulernissaanut tikkuussilluarluni. Inuiaqatigiittut 2023

tikillugu periarfissanut nutaanut malittaasussanut sukumiisumik piareersarnissamut piffissaqarpugut.

Siunnersuutip matuma akuerineqarnerata kingunerisaanik maannakkut mittarfinnut timmisartuusseriaaseq allanngortussaasoq Naalakkersuisut ilisimavaat, tassami ilaasut Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaannit timmisartuunneqartussat amerlanerpaartaasa Nuummi aamma Ilulissani mittarfiit takinerusut atortartussaavaat.

Taamaattumik Naalakkersuisut Kommune Kujallermi aamma Qeqqata Kommuniani suleqatigiissitaliamik ataatsimoorussamik, nunaqarfinni marlunni taakkunani siunissami periarfissanik nassuiaasussamik, pilersitsipput. Suliarlu taanna Naalakkersuisut aallartereerpaat. Naalakkersuisut oqaatigissavaat Kangerlussuup aamma Narsarsuup siunissaasa paasinarsisissinnaanissaanut aalajangiisuulluinnartumik tunngaviususaaq tassaammat, nutaanik mittarfittaartoqassanersoq taamaassannginnorsorluunniit ersarilluinnartumik aalajangiisoqarsimanissaa. Aalajangiinissaaq taanna inatsisissatut siunnersuummi matumani Inatsisartunit aalajangerneqartussaavoq.

Ulloq 28. maj 2018 inatsisissatut siunnersuut oqallisigigatsigu qulequttat pingaaruteqartut arlallit annertuumik oqallisigineqarput, ilanngullugu siunnersuutip aningaasaqarnermut tunngasortai. Siullermeerereernerup kingorna nuannersumik pisoqarpoq, Nuummi aamma Ilulissani mittarfinnik aningaasalersueqataanissamik naalagaaffiup kissaateqarnerani danskit naalagaaffianut isumaqatigiissuteqartoqarluni. Naalagaaffik suliassami annertoorsuarnik millioninik pingasunik kisitsisitalinnik aningaasartalinnik akiliuteqarumavoq. Aningaasaqarnermut Siunnersuisooqatigiit isumaqarput suliassaaq maannakkut patajaannerujussuannngortoq, tassami naalagaaffiup aningaasaleeqataaneratigut aningaasat Kalaallit Airports A/S-ip aningaaserivinni kreditinstitut-inilu taarsigassarsiarisassai malunnaatilimmik annikillissimmagit.

Amerikamiut illersornissaqarfiat Kalaallit Nunaanni aningaasaliinissamik soqutiginnilluni oqaaseqarpoq, kisianni aalajangersimasunik suli pisoqanngilaq. Suliassami matumani, innuttaasunut attaveqatigiinnermi sanaartornissaaq, Naalakkersuisut suliassaanni pingaarnersaavoq. Ullut arlaanni pisariaqalissappat Amerikamiut aningaasaliisussanngorsinnaanerit pisussanngussagaluarpat politikikkut oqallisigineqartussaassaaq. Nunatsinni attaveqatigiinnermik aqqissuussinitsinni, amerikamiut peqataanissaat aalajangiisuunngilaq.

Tasiilaq, Ittoqqortoormiit, kiisalu nunap immikkoortuini mittarfiit tallimat 2015-imi misissorneqartussatut aalajangiiffigineqartut, Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiisutaani ikinnerussuteqartut oqaaseqaataanni ilaatigut kalluarneqarput. Suliaqarneq taanna aallartinneqareerpoq, kisianni taanna aamma inatsisissatut siunnersuummut saqqummiunneqartumut attuumassuteqanngilaq. Tamannarpiaq

pissutigalugu pissutsit taakkua”Angallanneq aamma Nassiussanik assartuussineq” pillugit naalakkersuisooqatigiit aamma Demokraatit isumaqatigiissutaannut soorunami ilaatinneqarput.

Kisianni ullumikkut sammisarput tassaavoq Ilulissani, Nuummi aamma Qaqortumi mittarfissat nutaat pillugit inatsisissatut siunnersuut saqqummiunneqartoq. Inatsisartut inatsisissatut siunnersuut suliarereerpassuk, sinnerisa pilersaarusiornissaannut ersarissumik tunngavissaqalissaagut. Tassani aamma pineqarput Kangerlussuarmi aamma Narsarsuarmi siunissami periarfissat, taamatullu nunaqarfinni minnerusuni ullumikkut qulimiguulinnut unittarfeqartuni ineriartortitsinissamut periarfissat. Mittarfiit sinnerinut siunissami pilersaarutigineqartussat, Kangerlussuarmi aamma Narsarsuarmi mittarfitoqqat aallaavigalugit, imaluunniit Nuummi, Ilulissani aamma Qaqortumi mittarfiit nutaat aallaavigalugit, pilersaarusiorneqartussaassapput.

Aningaasaqarnikkut sunniutaasussat pillugit Naalakkersuisut oqarusupput ataaseq erseqqilluinnartoq: Attaveqaqatigiinnitsinnut annertoorujussuarmik aningaasaliisussaavugut – suna toqqaraluarutsiguluunniit apeqqutaatinnagu. Kangerlussuaq aamma Narsarsuaq imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfittut nutaaliaasutut ingerlaqqissinnaanissamut, annertuunik aningaasaleeqqinnissamik pisariaqartitsiviupput. Tamanna inuiaqatigiinni annertunerusunik iluanaarutissaqartitsisussaangiinnarpoq. Sipaaruteqarnissaq siuariartortitsinissarlu aatsaat angallassinerep ilusiligaanerani iluarsaaqqinnermi tunngaviusumik anguneqartussaapput.

Pitsaasorujussuarmik inissisimavugut. Aningaasalersuinissaq inissilerparput. Taassuma inuiaqatigiinni annertuunik aningaasarsiortitsinissaa qulakkeereerparput. Sipaarutissat assartuusseriaatsimi pissarsiarineqarsinnaasut innuttaasut namminneq aningaasaqarneranni aammalu Nunap karsiani atuinermi tatisimanninnermik oqilisitsisussaapput. Tamanna imminut nammassinnaanerusumik aningaasaqarnitsinnut, aammalu siunissami nunatsinni inuussutissarsiornerup oqinnerulersinnissaannut, aalajangiisuulluinnartumik pingaaruteqarpoq.

Mittarfiit nutaamik ilusiligaanissaannut alloriarneq maannakkut pisariaqarpoq.

Naggataatigut Ataatsimiititaliaq sukumiisumik suliaqarneranut, isumaliutissiisummik, siunnersuummut tamakkiisumik paasinarsitsisumik, pingaaruteqartumik kingunilimmik suliaqarneranut Naalakkersuisut nersualaaruppaat.

Matumuuna Inatsisartut oqallilluarnissaannik kissaappakka.